

3. INTEGRAL

3.1. Integracija stopničastih funkcij

Naj bo $(X, \mathcal{A}, \mu)$ prostor z mero. Za stopničasto funkcijo

$$s := \sum_{j=1}^n c_j \chi_{A_j} \quad (\text{s merljiva})$$

definiramo $\int_X s d\mu := \sum_{j=1}^n c_j \mu(A_j)$.

Če je $s = \chi_A$, potem $\int_X s d\mu = \mu(A)$.

Izkazuje se, da je $\int_X s d\mu$ neodvisen od izbire A_j in c_j . Torej lahko dostikrat prevzamemo, da je s zapisan v kanonični obliki.

Če je A merljiv, definiramo $\int_A s d\mu := \int_X s \chi_A d\mu$.

Lema: Naj bo $s: X \rightarrow [0, \infty)$ merljiva stopničasta funkcija. Tedaj je z $\gamma(A) := \int_A s d\mu$ definirana pozitivna mera $(X, \mathcal{A})$.

Dokaz: $\gamma(\emptyset) = \int_{\emptyset} s d\mu = \int_X s \chi_{\emptyset} d\mu = \int_X 0 d\mu = 0 \cdot \mu(X) = 0$

Naj bodo $(A_n)_{n \in \mathbb{N}}$ paroma disjunktne merljive množice in naj bo $A := \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$. $\gamma(A) = \sum_{n=1}^{\infty} \gamma(A_n)$

Naj bo $s = \sum_{j=1}^n c_j \chi_{E_j}$ kanonična oblika za s .

$$s \chi_A = \left(\sum_{j=1}^n c_j \chi_{E_j} \right) \chi_A = \sum_{j=1}^n c_j \chi_{E_j \cap A}$$

$$\begin{aligned} \Rightarrow \gamma(A) &= \int_A s d\mu = \int_X s \chi_A d\mu = \sum_{j=1}^n c_j \mu(E_j \cap A) \\ &= \sum_{j=1}^n c_j \sum_{i=1}^{\infty} \mu(E_j \cap A_i) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 &= \sum_{j=1}^{\infty} \sum_{i=1}^{\infty} c_j \mu(E_j \cap A_i) \\
 \xrightarrow{\text{ANA 1}} \quad &= \sum_{i=1}^{\infty} \sum_{j=1}^{\infty} c_j \mu(E_j \cap A_i) \\
 &= \sum_{i=1}^{\infty} \int_X s d\mu = \sum_{i=1}^{\infty} \gamma(A_i)
 \end{aligned}$$

□

Lema: Naj bosta $s, t : X \rightarrow [0, \infty]$ merljivi stopničasti funkciji in naj bo $c \in [0, \infty]$. Tedaj velja:

$$i) \int_X (s+t) d\mu = \int_X s d\mu + \int_X t d\mu$$

$$ii) \int_X c s d\mu = c \int_X s d\mu$$

Dokaz: i) $s := \sum_{i=1}^m c_i \chi_{E_i}$, $t := \sum_{j=1}^n d_j \chi_{F_j}$ zapisa v kanonični obliki

$$\text{Tedaj je } s+t = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n (c_i + d_j) \chi_{E_i \cap F_j}.$$

Čeprav so množice $E_i \cap F_j$ paroma disjunktne, to ni nujno kanonična oblika za $s+t$. Velja pa

$$\begin{aligned}
 \int_X (s+t) d\mu &= \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n (c_i + d_j) \mu(E_i \cap F_j) \\
 &= \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n c_i \mu(E_i \cap F_j) + \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n d_j \mu(E_i \cap F_j)
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \bigcup_{j=1}^n F_j &= X \\
 \bigcup_{i=1}^m E_i &= X \\
 &= \sum_{i=1}^m c_i \sum_{j=1}^n \mu(E_i \cap F_j) + \sum_{j=1}^n d_j \sum_{i=1}^m \mu(E_i \cap F_j) \\
 &= \sum_{i=1}^m c_i \mu(E_i) + \sum_{j=1}^n d_j \mu(F_j)
 \end{aligned}$$

$$= \int_X s d\mu + \int_X t d\mu$$

$$ii) \int_X c s d\mu = \sum_{i=1}^m c c_i \mu(E_i) = c \sum_{i=1}^m c_i \mu(E_i) = c \int_X s d\mu$$

□

Lema: Naj bosta s, t takšni merljivi stopničasti funkciji, da velja $0 \leq s \leq t$. Tedaj je $0 \leq \int_X s d\mu \leq \int_X t d\mu$.

Dokaz: $t = t - s + s$. Po prejšnji lemi :

$$\int_X t d\mu = \int_X (t - s) d\mu + \int_X s d\mu \geq \int_X s d\mu \geq 0$$

□

3.2. Integral nenegetivne merljive funkije

Naj bo $(X, \mathcal{P}(X), \mu)$ prostor z mero in $f: X \rightarrow [0, \infty]$ merljiva.

S $\mathcal{F}$ definiramo množico $\{s \mid 0 \leq s \leq f \text{ merljiva stopničasta funkcija}\}$.

Definiramo : $\int_X f d\mu := \sup \left\{ \int_X s d\mu \mid s \in \mathcal{F} \right\}$.

Lema: Naj bosta $0 \leq f \leq g$ merljivi. Potem je $0 \leq \int_X f d\mu \leq \int_X g d\mu$.

Dokaz: $\mathcal{F}_f \subseteq \mathcal{F}_g \Rightarrow \text{supremum po } \mathcal{F}_f \leq \text{supremum po } \mathcal{F}_g$

Primer: $(X, \mathcal{P}(X), \delta_{x_0})$, δ_{x_0} Diracova mera

$$f \geq 0 \Rightarrow \int_X f d\delta_{x_0} = f(x_0)$$

$$0 \leq s \leq f \Rightarrow \int_X s d\delta_{x_0} \geq \int_X s d\delta_{x_0} \quad \text{||} \quad s = \sum_{j=1}^n c_j \chi_{E_j} \quad \begin{matrix} \text{kanonična} \\ \text{obična} \end{matrix}$$

$$\sum_{j=1}^n c_j \delta_{x_0}(E_j) = c_k \cdot 1 = s(x_0) \quad (x_0 \in E_k)$$

Ker $s_n \nearrow f$ po točkah (izrek o apriksimaciji), dobimo $\int_X f d\delta_{x_0} \geq f(x_0)$.

$$\int_X s d\delta_{x_0} = s(x_0) \leq f(x_0)$$

Naredimo supremum po vseh $s \in \mathcal{F}_f$.

Primer: $(\mathbb{N}, \mathcal{P}(\mathbb{N}), \mu)$: μ steje točke

$$f \geq 0 \Rightarrow \int_{\mathbb{N}} f d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} f(n),$$

$$f(n) \leftrightarrow a_n \leadsto \sum_{n=1}^{\infty} a_n$$

Izrek [Lebesgueov izrek o monotoni konvergenci (LMK)]:

Naj bo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ naraščajoče zaporedje nenegativnih merljivih funkcij. Tedaj velja $\lim_{n \rightarrow \infty} \int_X f_n d\mu = \int_X \lim_{n \rightarrow \infty} f_n d\mu$.

Dokaz: Ker je $(\int_X f_n d\mu)_{n \in \mathbb{N}}$ naraščajoče zaporedje, obstaja

$$a := \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X f_n d\mu = \sup_{n \in \mathbb{N}} \int_X f_n d\mu$$

$$a = \int_X f d\mu ; \quad f = \lim_{n \rightarrow \infty} f_n$$

$$a \leq \int_X f d\mu, \text{ saj } f_n \leq f \Rightarrow \int_X f_n d\mu \leq \int_X f d\mu \quad \forall n \in \mathbb{N}$$

$$a \geq \int_X f d\mu \Leftrightarrow a \geq \int_X c s d\mu \quad \forall c \in (0,1) \quad \forall s \in \mathcal{F}$$

$\Leftarrow$: √ zaradi monotonosti

$\Leftarrow$: sledi iz dejstva, da najprej naredimo supremum po $c \in (0,1)$ in nato supremum po vseh $s \in \mathcal{F}$.

Izberimo $c \in (0,1)$ in $s \in \mathcal{F}$. Za $n \in \mathbb{N}$ definiramo

$$A_n := \{x \in X \mid c s(x) \leq f_n(x)\}.$$

$$\Rightarrow X = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n \quad \text{in} \quad A_n \subseteq A_{n+1} \quad \forall n \in \mathbb{N}$$

Definiramo mero ν s predpisom $\nu(B) = \int_X c s d\mu$. To je mera po lemi iz razdelka o stopničastih funkcijah.

$$\int_X c s d\mu = \nu(X) = \lim_{n \rightarrow \infty} \nu(A_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{A_n} c s d\mu \leq \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X f_n d\mu = a$$

sa $f_n \geq c s$ na A_n

Izrek: Naj bodo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ nenegativne merljive funkcije. Tedaj velja

$$\int_X \left(\sum_{n=1}^{\infty} f_n \right) d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} \int_X f_n d\mu.$$

Dokaz: Najprej dokazimo $\int_X (f_1 + f_2) d\mu = \int_X f_1 d\mu + \int_X f_2 d\mu$.

$\exists$ zaporedje $(s_n)_{n \in \mathbb{N}}$ in $(t_n)_{n \in \mathbb{N}}$ nenegativnih merljivih stopničastih funkcij, da $0 \leq s_n \nearrow f_1$ in $0 \leq t_n \nearrow f_2$ po tičkah.

$\Rightarrow 0 \leq \underbrace{s_n + t_n}_{\text{stopničasta funkcija}} \nearrow f_1 + f_2$ po tadih

stopničasta
funkcija

$$\begin{aligned} \int_X (f_1 + f_2) d\mu &\stackrel{\text{LMK}}{=} \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X (s_n + t_n) d\mu \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\int_X s_n d\mu + \int_X t_n d\mu \right) \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X s_n d\mu + \int_X t_n d\mu \\ &\stackrel{2 \text{ LMK}}{=} \int_X f_1 d\mu + \int_X f_2 d\mu \end{aligned}$$

V splošnem: $g_n := f_1 + \dots + f_n \Rightarrow 0 \leq g_n \nearrow \sum_{k=1}^{\infty} f_k$

$$\int_X \left(\sum_{k=1}^{\infty} f_k \right) d\mu \stackrel{\text{LMK}}{=} \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X g_n d\mu = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=1}^n \int_X f_k d\mu = \sum_{k=1}^{\infty} \int_X f_k d\mu$$

12. november 2025

Postledica: Naj bo $f: X \rightarrow [0, \infty]$ merljiva in $c \geq 0$. Tedaj velja

$$\int_X c f d\mu = c \cdot \int_X f d\mu.$$

Dokaz: Naj bodo $(s_n)_{n \in \mathbb{N}}$ takšne merljive stopničaste funkcije, da $0 \leq s_n \nearrow f$. Vemo, da velja

$$\int_X c s_n d\mu = c \cdot \int_X s_n d\mu \stackrel{\text{LMK za } 0 \leq s_n \nearrow f}{\longrightarrow} c \cdot \int_X f d\mu$$

$\int_X c f d\mu$

Trditev: Naj bo $f: X \rightarrow [0, \infty]$ merljiva. Definiramo

$$\gamma(A) = \int_A f d\mu; \quad A \in \mathcal{A}. \quad \text{Velja:}$$

- i) γ je pozitivna mera na $(X, \mathcal{A})$.
- ii) Če je $\mu(A) = 0$, potem je $\gamma(A) = 0$.
- iii) Če je $g: X \rightarrow [0, \infty]$ merljiva, potem $\int_X g d\gamma = \int_X f \cdot g d\mu$.

Doprime: (a) Pogoj $\mu(A) = 0 \Rightarrow \gamma(A) = 0$, se imenuje **absolutna zveznost** mere γ glede na mero μ .

(b) Če je γ glede na μ absolutno zvezna, to zapišemo $\gamma \ll \mu$, f iz trditve pa zapišemo kot $f = \frac{d\gamma}{d\mu}$. (" $\int_A f d\mu = \int_A d\gamma = \gamma(A)$ ")

Dokaz: i) $\gamma(\emptyset) = \int_{\emptyset} f d\mu = \int_X f \chi_{\emptyset} d\mu = \int_X 0 d\mu = \mu(X) \cdot 0 = 0$

Če so (A_n) neskončna paroma disjunktne in $A = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$, potem

$$\begin{aligned} \gamma(A) &= \int_A f d\mu = \int_X f \chi_A d\mu = \int_X \left(f \sum_{n=1}^{\infty} \chi_{A_n} \right) d\mu \\ &= \int_X \sum_{n=1}^{\infty} f \chi_{A_n} d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} \int_X f \chi_{A_n} d\mu \\ &= \sum_{n=1}^{\infty} \int_{A_n} f d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} \gamma(A_n) \end{aligned}$$

ii) Naj bo $\mu(A) = 0$.

$$\gamma(A) = \int_A f d\mu = \int_X f \chi_A d\mu$$

Naj bodo $0 \leq s_n \leq f \chi_A$; s merljive stopničaste

$$s = \lambda_1 \chi_{A_1} + \dots + \lambda_n \chi_{A_n} \quad (\text{kanonična oblika})$$

$$f \chi_A = 0 \text{ na } A^c \Rightarrow s = 0 \text{ na } A^c \Rightarrow s = s \chi_A$$

$$\Rightarrow s = \lambda_1 \chi_{A_1 \cap A} + \dots + \lambda_n \chi_{A_n \cap A}$$

$$\Rightarrow \int_X s d\mu = \lambda_1 \mu(A_1 \cap A) + \dots + \lambda_n \mu(A_n \cap A) = 0$$

$$\Rightarrow \int_X f \chi_A d\mu = 0 \quad (\text{po definiciji integrala nenegativne funkcije})$$

iii) Dokazali bomo najprej za karakteristične funkcije, nato stopničaste in nato nenegativne z uporabo LMK.

a) $g = \chi_A$; A merljiva

$$\int_X g d\gamma = \int_X \chi_A d\gamma = \gamma(A)$$

$$\int_X f g d\mu = \int_X \chi_A f d\mu = \int_A f d\mu = \gamma(A)$$

b) $g = \lambda_1 \chi_{A_1} + \dots + \lambda_n \chi_{A_n}$: $A_1, \dots, A_n$ merljive

$$\begin{aligned} \int_X g d\gamma &= \int_X \sum_{i=1}^n \lambda_i \chi_{A_i} d\gamma = \sum_{i=1}^n \lambda_i \int_X \chi_{A_i} d\gamma \\ &= \sum_{i=1}^n \lambda_i \int_X \chi_{A_i} f d\mu \\ &= \int_X \underbrace{\left(\sum_{i=1}^n \lambda_i \chi_{A_i} \right)}_g f d\mu \end{aligned}$$

c) $g \geq 0$ merljiva: Vemo, da obstaja zaporedje $(s_n)_{n \in \mathbb{N}}$ merljivih stopničastih funkcij: $0 \leq s_n \nearrow g$.

$$\begin{array}{ccc} \forall n \in \mathbb{N}: \int_X s_n d\gamma & = \int_X s_n f d\mu & \\ \downarrow \begin{matrix} \text{LMK za } \gamma \\ \text{in } 0 \leq s_n \nearrow f \end{matrix} & & \downarrow \begin{matrix} \text{LMK za } \mu \text{ in } 0 \leq s_n f \nearrow g f \\ \int_X g f d\mu \end{matrix} \\ \int_X g d\gamma & & \end{array}$$

Fatovjeva lema: Naj bo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ zaporedje nenegativnih merljivih funkcij. Tedaj velja: $\liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X f_n d\mu \leq \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X f_n d\mu$.

Dokaz: $g_n := \inf_{k \geq n} f_k \stackrel{\leq f_n}{\longrightarrow} 0 \leq g_n \nearrow \liminf_{n \rightarrow \infty} f_n$

$$\begin{aligned} \text{LMK: } \int_X \liminf_{n \rightarrow \infty} g_n d\mu &= \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X g_n d\mu \leq \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X f_n d\mu \\ &\quad \text{||} \\ &\quad \int_X \liminf_{n \rightarrow \infty} f_n d\mu \end{aligned}$$

$(\liminf a_n = \lim a_n, \text{ če limita obstaja})$
 $(\text{in } a_n \leq b_n \Rightarrow \liminf a_n \leq \liminf b_n)$

Primer: $(\mathbb{N}, \mathcal{P}(\mathbb{N}), \mu)$, μ šteje točke

$$f_n = \chi_{\{n, n+1, \dots\}} \longrightarrow \chi_{\emptyset} = 0$$

$$\int_{\mathbb{N}} f_n d\mu = \infty, \quad \int_{\mathbb{N}} \chi_{\emptyset} d\mu = 0$$

$\Rightarrow$ V Fatoujevi lemi lahko imamo strogi neenakaj.

18. november 2025

Če je $(X, \mathcal{A}, \mu)$ merljiv prostor in $\mu(A) = 0$, potem je $\int_A f d\mu = 0$ za vsako merljivo funkcijo $f \geq 0$.

DN. Stopničaste funkcije in definicija integrala ali LMK.

Irditev: Naj bo $f: X \rightarrow [0, \infty]$ merljiva. Tedaj velja:

$$i) \int_X f d\mu < \infty \Rightarrow \mu(\{x \in X \mid f(x) = \infty\}) = 0.$$

$$ii) \int_X f d\mu = 0 \Leftrightarrow f = 0 \text{ s.p.}$$

Dokaz: i) $A := \{x \in X \mid f(x) = \infty\}$

$$0 \leq \infty \chi_A \leq f \Rightarrow 0 \leq \infty \mu(A) \leq \int_X f d\mu < \infty \Rightarrow \mu(A) = 0$$

ii) ($\Leftarrow$): $f(0)$ s.p. $\Rightarrow X = E \cup E^c$, $\mu(E) = 0$; $f|_{E^c} \equiv 0$

$$\int_X f d\mu = \int_E f d\mu + \int_{E^c} f d\mu = 0 + 0 = 0.$$

↑ int. po
meri σ ↑ int. ničelne
funkcije

($\Rightarrow$): Za $n \in \mathbb{N}$ definiramo $A_n := \{x \in X \mid f(x) \geq \frac{1}{n}\}$. To je merljiva množica, saj je presliku zaprtega intervala.

$$0 = \int_X f d\mu \geq \int_{A_n} f d\mu \geq \frac{1}{n} \int_{A_n} 1 d\mu = \frac{1}{n} \mu(A_n)$$

$$\Rightarrow \mu(A_n) = 0, \quad \{x \in X \mid f(x) \neq 0\} = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$$

$$\Rightarrow \mu\left(\bigcup_{n=1}^{\infty} A_n\right) \leq \sum_{n=1}^{\infty} \mu(A_n) = 0.$$

3.3. Integral kompleksne merljive funkcije

Demotivirajoči primer: Recimo, da integral že znamo vpeljati. Kaj bi bil integral ad $\chi_E - \chi_F$.

$$\text{Naivno: } \int_X (\chi_E - \chi_F) d\mu = \mu(E) - \mu(F)$$

Težava: lahko dobimo $\infty - \infty$, kar ni ok.

Merljiva funkcija $f: X \rightarrow \mathbb{C}$ je integrabilna, če je integral $\|f\|_1 := \int_X |f| d\mu < \infty$. Če je $\|f\|_1 < \infty$, potem pišemo $f \in L^1(\mu)$. Z $L^0(\mu)$ označimo vektorski prostor vseh kompleksnih merljivih funkcij.

Kako preverimo, da je $f \in L^1(\mu)$? Preverimo $\int_X |f| d\mu < \infty$.

$$f = \operatorname{Re} f + i \operatorname{Im} f \Rightarrow |f|^2 = (\operatorname{Re} f)^2 + (\operatorname{Im} f)^2 \\ \Rightarrow |f| \geq |\operatorname{Re} f| + |\operatorname{Im} f|$$

$$f \in L^1(\mu) \Rightarrow \operatorname{Re} f, \operatorname{Im} f \in L^1(\mu).$$

$$\operatorname{Re} f, \operatorname{Im} f \in L^1(\mu) \Rightarrow |f| \leq |\operatorname{Re} f| + |\operatorname{Im} f| \Rightarrow f \in L^1(\mu).$$

g realna merljiva funkcija $\Rightarrow g = g^+ - g^-$; g^+, g^- merljivi

$$\int_X g d\mu = \int_X g^+ d\mu + \int_X g^- d\mu \quad \min\{g^+, g^-\} = 0$$

$$\Rightarrow (g \in L^1(\mu) \Leftrightarrow g^+, g^- \in L^1(\mu))$$

$f \in L^1(\mu)$:

$$\int_X f d\mu := \int_X (\operatorname{Re} f)^+ d\mu + \int_X (\operatorname{Re} f)^- d\mu + i \left(\int_X (\operatorname{Im} f)^+ d\mu + \int_X (\operatorname{Im} f)^- d\mu \right)$$

Lema: Če $\mathbb{L}^1(\mu)$ opredimo z operacijami po točkah, potem je $\mathbb{L}^1(\mu)$ vektorski prostor, $\|\cdot\|_1$ pa je polnorma na $\mathbb{L}^1(\mu)$.

Dokaz: $f, g \in \mathbb{L}^1(\mu)$, $\alpha, \beta \in \mathbb{C}$

$$\begin{aligned}\|\alpha f + \beta g\| &= \int_X |\alpha f + \beta g| d\mu \leq \int_X (\|\alpha\| |f| + \|\beta\| |g|) d\mu \\ &= |\alpha| \int_X |f| d\mu + |\beta| \int_X |g| d\mu < \infty\end{aligned}$$

$\Rightarrow \alpha f + \beta g \in \mathbb{L}^1(\mu)$ in $\|f+g\|_1 \leq \|f\|_1 + \|g\|_1$ (tričotniška neenakost)

$\|\cdot\|_1$ je polnorma:

i) $\|f\|_1 \geq 0 \quad \forall f \in \mathbb{L}^1(\mu) \quad \checkmark$

ii) $\|\alpha f\| = \int_X |\alpha f| d\mu = |\alpha| \int_X |f| d\mu = |\alpha| \cdot \|f\|_1$

iii) tričotniška neenakost $\checkmark$

□

Opomba: V splošnem $\mathbb{L}^1(\mu)$ ni normirani prostor:

$$X = \mathbb{R}, \mu = m, \mathcal{A} = \mathcal{B}(\mathbb{R})$$

C... Cantorjeva množica $\neq m(C) = 0$

$$\|\chi_C\|_1 = \int_{\mathbb{R}} \chi_C dm = m(C) = 0$$

Prostor ni normirani (v splošnem), lahko mu pa priredimo normirani prostor, ki "vsebuje vse informacije o $\mathbb{L}^1(\mu)$ ".

Vpeljimo relacijo $\sim$ na $\mathbb{L}^1(\mu)$: $f \sim g : \Leftrightarrow f = g \text{ s.p.}$

• $f \sim f \quad \checkmark$

• $f \sim g \Rightarrow g \sim f \quad \checkmark$

• $f \sim g, g \sim h \Rightarrow f = g \text{ na } A, g = h \text{ na } B$

$\mu(A^c) = \mu(B^c) = 0 \Rightarrow f = h \text{ na } A \cap B \text{ in } \mu((A \cap B)^c) \leq \mu(A^c) + \mu(B^c) = 0$

Definiramo: $\mathbb{L}^1(\mu) = \mathbb{L}^1(\mu)/\sim$:

$$\begin{aligned}\| [f] \|_1 &:= \|f\|_1 \\ [f] + [g] &:= [f+g] \\ \alpha [f] &:= [\alpha f]\end{aligned}$$

Ali sta operaciji določeni definirani? Da.

$$\cdot F \sim F', g \sim g' : [F] + [g] = [F+g], [F'] + [g'] = [F'+g']$$

$F \sim f'$, $g \sim g' \Rightarrow F = f$ na A , $g' = g$ na B

$$\mu(A^c) = \mu(B^c) = 0 \Rightarrow F+g = f'+g' \text{ na } A \cap B \text{ in} \\ \mu((A \cap B)^c) \leq \mu(A^c) + \mu(B^c) = 0$$

$$\Rightarrow F+g \sim f'+g'$$

$$\cdot d[F] = [dF] \text{ DN.}$$

Posledica: $L^1(\mu)$ je normirani prostor.

Dokaz: Vse lastnosti se dedujejo iz $\mathcal{L}^1(\mu)$ na $L^1(\mu)$.

$$\|[F]\|_1 = 0 \Rightarrow \|f\|_1 = 0 \Rightarrow |f| = 0 \text{ s.p.}$$

$$\Rightarrow f = 0 \text{ s.p.} \Rightarrow f \sim 0 \Rightarrow [f] \sim [0]$$

□

Zakaj je norma $\|[F]\|_1$ dobro definirana?

$$[f] = [f'] \Rightarrow f \sim f' = f = f' \text{ s.p.} \Rightarrow |f| = |f'| \text{ s.p.}$$

$$\Rightarrow \int_X |f| d\mu = \int_X |f'| d\mu \Rightarrow \|f\|_1 = \|f'\|_1$$

Irditev: Za $\mathcal{L}^1$ -funkcije velja naslednje:

i) Integral je linearen funkcional na $\mathcal{L}^1(\mu)$.

$$\int_X (\alpha f + \beta g) d\mu = \alpha \int_X f d\mu + \beta \int_X g d\mu.$$

ii) Če sta $f, g : X \rightarrow \mathbb{R}$ in $f \leq g$, potem je

$$\int_X f d\mu \leq \int_X g d\mu. \quad \text{Kaj pomeni } f \leq g?$$

$$\text{iii)} |\int_X f d\mu| \leq \int_X |f| d\mu \quad \forall f \in \mathcal{L}^1(\mu)$$

$$\frac{f \leq g \text{ pri tehah}}{f \leq g \text{ s.p.} \Leftrightarrow f \leq g \vee L^0(\mu)} \\ [f] \leq [g]$$

$$\underline{\text{Dokaz: i)}} \quad \int_X (f+g) d\mu = \int_X f d\mu + \int_X g d\mu$$

$\int_a^b f(x) dx$ Riemann
 $\int f dm$ Lebesgue
 $[a,b]$
 $\hookrightarrow$ nekateri pišajo
 $\int_{(c,b)} f dx$
 Huszu zárvány
 $\int_a^b f(x) dx$
 Možno bi mohlo
 pišat: celo
 $\int_X f(x) d\mu(x)$

$$f, g \text{ realni: } (f+g) = (f+g)^+ - (f+g)^-$$

$$\text{Raje pišimo } h := f+g$$

$$h = h^+ - h^-$$

$$f+g = f^+ - f^- + g^+ - g^-$$

$$\Rightarrow f^+ + g^+ + h^- = f^- + g^- + h^+$$

$$\Rightarrow \int_X (f^+ + g^+ + h^-) d\mu = \int_X (f^- + g^- + h^+) d\mu$$

$$\int_X f^+ d\mu + \int_X g^+ d\mu + \int_X h^- d\mu = \int_X f^- d\mu + \int_X g^- d\mu + \int_X h^+ d\mu$$

$$\Rightarrow \int_X f^+ d\mu - \int_X f^- d\mu + \int_X g^+ d\mu - \int_X g^- d\mu = \int_X h^+ d\mu - \int_X h^- d\mu$$

$$\int_X f d\mu + \int_X g d\mu = \int_X \underbrace{(f+g)}_h d\mu$$

Za komplexne funkcije DN ($f = \operatorname{Re} f + i \operatorname{Im} f$).

Množenje s skalarji: le za $\lambda \geq 0$:

$$\begin{aligned}
 \int_X \lambda f d\mu &= \int_X \lambda (\operatorname{Re} f + i \operatorname{Im} f) d\mu \\
 &= \int_X \lambda \operatorname{Re} f d\mu + \int_X \lambda \operatorname{Im} f d\mu \\
 &= \int_X (\lambda (\operatorname{Re} f)^+ - \lambda (\operatorname{Re} f)^-) d\mu + i \int_X (\lambda (\operatorname{Im} f)^+ - \lambda (\operatorname{Im} f)^-) d\mu \\
 &= \underbrace{\int_X \lambda (\operatorname{Re} f)^+ d\mu}_{\text{Preostanek (i)}} - \underbrace{\int_X \lambda (\operatorname{Re} f)^- d\mu}_{\text{izpustimo}} + i \underbrace{\int_X \lambda \operatorname{Im} f^+ d\mu}_{\text{Preostanek (ii)}} - i \underbrace{\int_X \lambda \operatorname{Im} f^- d\mu}_{\text{izpustimo}}
 \end{aligned}$$

Preostanek (i) izpustimo.

$$(ii) g = g^- - f + f$$

$$\Rightarrow \int_X g d\mu = \int_X \underbrace{(g-f)}_{\geq 0} d\mu + \int_X f d\mu$$

(ii) Če je $\int_X f d\mu = 0$, potem neenakost drži.

BSS. da := $\int_X f d\mu \neq 0 \Rightarrow \exists w. |w| \text{ in } w\lambda = |\lambda|$.

$$\begin{aligned} \left| \int_X f d\mu \right| &= |\lambda| = w\lambda = w \cdot \int_X f d\mu = \int_X wf d\mu = \operatorname{Re} \int_X wf d\mu \\ &= \int_X \operatorname{Re}(wf) d\mu \leq \int_X |wf| d\mu = \int_X |f| d\mu \end{aligned}$$

$|w|=1$

Lebesgueov izrek o dominirani konvergenci (LDK): angleščina: (LDC)

Naj bo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ zaporedje merljivih funkcij, ki po točkah s.p. konvergirajo proti merljivi funkciji f . Če $\exists g \in L^1(\mu)$, da za vsak $n \in \mathbb{N}$ velja

$$|f_n(x)| \leq g(x) \text{ za skoraj vsak } x,$$

potem velja

$$\int_X |f_n - f| d\mu \rightarrow 0 \text{ in } \int_X f_n d\mu \rightarrow \int_X f d\mu.$$

Opoomba: $\int_X |f_n - f| d\mu \rightarrow 0 \Leftrightarrow \|f_n - f\|_1 \rightarrow 0 \Leftrightarrow f_n \rightarrow f \text{ v } L^1(\mu)$.

Dokaz: Kot v dokazu izreka degerove, lahko BSS predpostavimo, da $f_n \rightarrow f$ po točkah in $|f_n| \leq g \quad \forall n$ povsod na X .

$$\begin{aligned} h_n &:= 2g - |f_n - f| \\ |f_n - f| &\leq |f_n| + |f| \leq g + g = 2g \end{aligned} \quad \Rightarrow h_n \geq 0$$

$$\begin{aligned} \text{Po Fatoujevi lemi: } \int_X \liminf_{n \rightarrow \infty} h_n d\mu &\leq \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X h_n d\mu \\ \int_X 2g d\mu &\leq \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X (2g - |f_n - f|) d\mu = \end{aligned}$$

$$= \int_X 2g d\mu + \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X (-|f_n - f|) d\mu = \int_X 2g d\mu - \limsup_{n \rightarrow \infty} \int_X |f_n - f| d\mu$$

$$\Rightarrow 0 \leq \limsup_{n \rightarrow \infty} \int_X |f_n - f| d\mu \leq 0 \Rightarrow \limsup_{n \rightarrow \infty} \int_X |f_n - f| d\mu = 0$$

$$\Rightarrow \limsup_{n \rightarrow \infty} \int_X |f_n - f| d\mu = \liminf_{n \rightarrow \infty} \int_X |f_n - f| d\mu = 0$$

$\Rightarrow \exists \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X |f_n - f| d\mu$ in je enaka 0

$$\left| \int_X f_n d\mu - \int_X f d\mu \right| = \left| \int_X (f_n - f) d\mu \right| \leq \int_X |f_n - f| d\mu \longrightarrow 0$$

19. november 2025

Kako v praksi preverimo, da je normirani prostor Banachov?

i) Vsaka Cauchyjeva zaporedje konvergira (poisčemo limito).

ii) Dokazemo, da vsaka absolutno konvergirajoča vrsta tudi konvergira.

Irditev: Naj bo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ takšna zaporedje L^1 -funkcij, da velja

$$\sum_{n=1}^{\infty} \|f_n\|_1 < \infty$$

Tedaj vrsta $\sum_{n=1}^{\infty} f_n$ konvergira skoraj povsod proti neki L^1 -funkciji f .

Velja še

$$\int_X f d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} \int_X f_n d\mu.$$

Dokaz: Definiramo $g(x) := \sum_{n=1}^{\infty} |f_n(x)|$. Tedaj je $g: X \rightarrow [0, \infty]$ merljiva in

$$\int_X g d\mu = \int_X \left(\sum_{n=1}^{\infty} |f_n| \right) d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} \int_X |f_n| d\mu = \sum_{n=1}^{\infty} \|f_n\|_1 < \infty$$

$\Rightarrow g(x) < \infty$ za skoraj vsak $x \in X$

$\Rightarrow$ za skoraj vsak $x \in X$ vrsta $\sum_{n=1}^{\infty} f_n(x)$ konvergira absolutno $\Rightarrow$ konvergira

Definiramo $g_n := f_1 + \dots + f_n \Rightarrow |g_n| \leq \sum_{k=1}^n |f_k| \leq g \in L^1(\mu) \quad g \in \mathcal{L}^1(\mu)$ zloraba natanjic ...

$$\Rightarrow \sum_{n=1}^{\infty} \int_X f_n d\mu = \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{j=1}^n \int_X f_j d\mu = \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X g_n d\mu$$

LDK
S=I

$$\int_X \lim_{n \rightarrow \infty} g_n d\mu = \int_X \sum_{n=1}^{\infty} f_n d\mu.$$

□

Riesz-Fisherjev izrek: Prostor $L^1(\mu)$ je Banachov prostor. Če $f_n \xrightarrow{\|\cdot\|_1} f$, potem obstaja $(f_{n_k})_{k \in \mathbb{N}}$, da $f_{n_k} \rightarrow f$ skoraj povsod.

Opomba: Veliko podobnih izrekov se tudi imenuje Riesz-Fisherjev izrek.

Opoomba: $p \geq 1$, $\ell^p = \{(x_1, x_2, \dots) \in \mathbb{C}^\mathbb{N} \mid \sum_{n=1}^{\infty} |x_n|^p < \infty\}$ ($p \neq \infty$)

$$\|x\|_p = \left(\sum_{n=1}^{\infty} |x_n|^p \right)^{1/p} \Rightarrow (\ell^p, \|\cdot\|_p) \text{ je Banachov}$$

ℓ^∞ ← omejena zaporedja

$$\ell^1 \subseteq \ell^p \subseteq \ell^\infty \subseteq \ell^\infty \quad 1 \leq p \leq \infty$$

$$\mu(x) < \infty \Rightarrow L^\infty(\mu) \subseteq L^q(\mu) \subseteq L^p(\mu) \subseteq L^1(\mu)$$

torej še ne poznamo

Dokaz [Riesz-Fisher]: $L^1(\mu)$ je poln:

Naj bo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ Cauchyjevo zaporedje v $L^1(\mu)$. Našli bomo ustrezeno podzaporedje, ki bo konvergiralo v $L^1(\mu)$. Po izreku iz metričnih prostorov bo ta limita tvrdi limita prvotnega zaporedja.

Ker je $(f_n)_{n \in \mathbb{N}}$ Cauchyjevo, obstaja strogo naraščajoče zaporedje $(n_k)_{k \in \mathbb{N}}$ indeksov, da $\|f_n - f_{n_k}\|_1 \leq 2^{-k} \quad \forall m, n \geq n_k$.

Po trditvi od prej $f := f_{n_1} + \sum_{j=1}^{\infty} (f_{n_{j+1}} - f_{n_j})$ konvergira skoraj povsod proti neki funkciji $f \in L^1(\mu)$.

Ker velja: $f_{n_1} + \sum_{j=1}^k (f_{n_{j+1}} - f_{n_j}) = f_{n_{k+1}}$, podzaporedje $(f_{n_k})_{k \in \mathbb{N}}$ konvergira proti f skoraj povsod. Ker pa velja

$$|f_{n_{k+1}}| \leq |f_{n_1}| + \sum_{j=1}^k |f_{n_{j+1}} - f_{n_j}| \leq |f_{n_1}| + \sum_{j=1}^{\infty} |f_{n_{j+1}} - f_{n_j}| \in L^1(\mu),$$

po LDK dobimo $\lim_{k \rightarrow \infty} \int_X |f_{n_{k+1}} - f| d\mu = 0$

$$\lim_{k \rightarrow \infty} \|f_{n_{k+1}} - f\|_1.$$

Torej $f_{n_{k+1}} \rightarrow f$ v $L^1(\mu)$.

3.4 Riemannov in Lebesgueov integral

25. november 2025

Naj bo $f: [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$ funkcija. Za particijo P
 $P: a = x_0 < x_1 < \dots < x_{n-1} < x_n = b$

intervala $[a, b]$ definiramo

$$m_j := \inf_{x_{j-1} \leq x \leq x_j} f(x) \quad \text{in} \quad M_j := \sup_{x_{j-1} \leq x \leq x_j} f(x).$$

Definiramo spodnjo in zgornjo Darbouxova vsoto:

$$S_p := \sum_{j=1}^n m_j \Delta_j \quad \text{in} \quad Z_p := \sum_{j=1}^n M_j \Delta_j,$$

kjer je $\Delta_j := x_j - x_{j-1}$. Iz Analize 1 vemo, da je f Riemannova integrabilna $\Leftrightarrow \sup_{P \text{ part}} S_p = \inf_{P \text{ part}} Z_p$.

V primeru, ko je f Riemannova integrabilna, to število označimo z $\int_a^b f(x) dx$.

Za vsak $j = 1, \dots, n$ in vsak $x \in [x_{j-1}, x_j]$ velja $m_j \leq f(x) \leq M_j$.

Izrek: Riemannova integrabilna funkcija $f: [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$ je Lebesguevo integrabilna in velja

$$\int_a^b f(x) dx = \int_{[a, b]} f d\mu.$$

Dokaz: Za particijo P definiramo

$$\Delta_p := \sum_{j=1}^n m_j \chi_{[x_{j-1}, x_j]} + f(b) \chi_{\{b\}} \quad \text{in} \quad Z_p := \sum_{j=1}^n M_j \chi_{[x_{j-1}, x_j]} + f(b) \chi_{\{b\}}.$$

$\Rightarrow \Delta_p \leq f \leq Z_p$ za vsako particijo P .

$$\text{Velja } \int_{[a, b]} \Delta_p dm = S_p \quad \text{in} \quad \int_{[a, b]} Z_p dm = Z_p$$

Ker je f Riemannova integrabilna, obstaja naraščajoče zaporedje particij $(P_n)_{n \in \mathbb{N}}$, tako, da je vsaka finejša od predhodne in velja

$$\lim_{k \rightarrow \infty} S_{P_k} = \lim_{n \rightarrow \infty} Z_{P_k} = \int_a^b f(x) dx$$

(Tukaj zvezka dolžine najširših intervalov delitve gredo proti 0.)

Ker je P_{n+1} finejša od P_n , je torej $s_n \leq s_{n+1} \leq f \leq z_{n+1} \leq z_n$ za vsak $n \in \mathbb{N}$.

Torej $\Delta := \lim_{n \rightarrow \infty} \Delta_n$ in $z := \lim_{n \rightarrow \infty} z_n$ po točkah dobimo $s_n \leq s \leq f \leq z \leq z_n$ za vsak $n \in \mathbb{N}$.
 s_n, z_n merljive $\Rightarrow s$ in z merljivi

$$\begin{array}{cccc} \int_{[a,b]} s dm & \leq \int_{[a,b]} s dm & \leq \int_{[a,b]} z dm & \leq \int_{[a,b]} z dm \\ \downarrow & & & \downarrow \\ \int_a^b f(x) dx & & & \int_a^b F(x) dx \end{array}$$

$$\Rightarrow \int_{[a,b]} s dm = \int_a^b F(x) dx = \int_{[a,b]} z dm \Rightarrow \int_{[a,b]} (z-s) dm = 0$$

$\Rightarrow z-s=0$ s.p. na $[a,b]$, saj je $z \geq s$.

$\Rightarrow f = z = s$ s.p. na $[a,b]$

$\Rightarrow f$ je Lebesgueova merljiva, saj je Lebesgueova σ -algebra polna

$f = z$	$m(B) = 0$
$f^{-1}(U) \cap A$	$z^{-1}(U) \cap B$
$z^{-1}(U) \cap A$	$\subseteq B$

Skica:

$$\Rightarrow \int_{[a,b]} f dm = \int_{[a,b]} z dm = \int_{[a,b]} s dm = \int_a^b f(x) dx$$

Izrek: $f: [a,b] \rightarrow \mathbb{R}$ je Riemannova integrabilna $\Leftrightarrow$ Lebesgueova mera točk neveznosti funkcije f je 0.
 $(f$ je skoraj povsod zvezna na $[a,b]$)

Brez dokazu.

Primer: Izračunaj $\lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 \frac{1}{1+x^n} dx$.

$$\frac{1}{1+x^n} \xrightarrow{n \rightarrow \infty} \begin{cases} 1; & 0 \leq x < 1 \\ 2; & x = 1 \end{cases} \quad (\text{zgorajje meja je } +\infty)$$

$$\begin{aligned} \lim_{n \rightarrow \infty} \int_0^1 \frac{1}{1+x^n} dx &= \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{[0,1]} \frac{dm}{1+x^n} \stackrel{\text{L DK}}{=} \int_{[0,1]} f dm = \int_{[0,1]} f dm \\ &= 1 \cdot m([0,1]) + 0 \cdot m(\{1\}) = 1 \end{aligned}$$

3.5 Produktna mera (in Fubinijev izrek)

Naj bosta $(X, \mathcal{A}, \mu)$ in $(Y, \mathcal{B}, \lambda)$ merljiva prostora.

Produktna σ -algebra $\mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$ je najmanjša σ -algebra, ki vsebuje vse merljive pravokotnike.

Kako definirati produktno mero na $(X \times Y, \mathcal{A} \otimes \mathcal{B})$?

Naj bo $\mathcal{S} := \{A \times B \mid A \in \mathcal{A}, B \in \mathcal{B}\}$. Definiramo

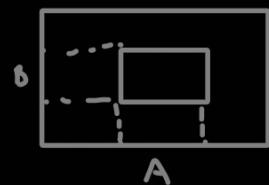
$$\Theta(A \times B) = \mu(A) \cdot \lambda(B).$$

Trditev: $\mathcal{S}$ je polalgebra in $\Theta: \mathcal{S} \rightarrow [0, \infty]$ je polmerna.

Dokaz: i) $X \times Y \in \mathcal{S}$ ✓

ii) $A \times B \in \mathcal{S} \Rightarrow (A \times B)^c = (A^c \times Y) \cup (A \times B^c)$

$$\text{Velja } (A^c \times Y) \cap (A \times B^c) = \emptyset.$$

iii) $(A_1 \times B_1) \cap (A_2 \times B_2) = (A_1 \cap A_2) \times (B_1 \cap B_2)$.

Θ je polmerna na $\mathcal{S}$

$$i) \Theta(\emptyset) = \Theta(\emptyset \times \emptyset) = \mu(\emptyset) \cdot \lambda(\emptyset) = 0$$

ii) in iii) Naj bo $A \times B = \bigcup_{n=1}^{\infty} (A_n \times B_n) \in \mathcal{S}$ in naj bodo $(A_n \times B_n)$ paroma disjunktne iz $\mathcal{S}$.

$$\Theta(A \times B) = \sum_{n=1}^{\infty} \Theta(A_n \times B_n) \quad \text{oziroma} \quad \mu(A) \lambda(B) = \sum_{n=1}^{\infty} \mu(A_n) \lambda(B_n)$$

$$\chi_{A \times B}(x, y) = \sum_{n=1}^{\infty} \chi_{A_n}(x) \chi_{B_n}(y), \text{ sij je } \bigcup_{n=1}^{\infty} (A_n \times B_n) = A \times B \text{ dijunktna unija}$$

$$\chi_A(x) \cdot \chi_B(y)$$

Fiksirajmo $x \in X$:

$$\int_X \chi_A(x) \int_Y \chi_B(y) d\lambda = \int_Y \sum_{n=1}^{\infty} \chi_{A_n}(x) \chi_{B_n}(y) d\lambda$$

$$\chi_A(x) \lambda(B) \quad \sum_{n=1}^{\infty} \leftarrow \Sigma = \Sigma$$

$$\sum_{n=1}^{\infty} \chi_{A_n}(x) \int_Y \chi_{B_n}(y) d\lambda = \sum_{n=1}^{\infty} \chi_{A_n}(x) \lambda(B_n)$$

$$\Rightarrow \lambda(B) \chi_A(x) = \sum_{n=1}^{\infty} \lambda(B_n) \chi_{A_n}(x) \quad \forall x \in X$$

Integrirajmo po x in kot zgoraj dobimo

$$\lambda(B) \mu(A) = \sum_{n=1}^{\infty} \lambda(B_n) \mu(A_n).$$

□

Izrek: Polmerca $\Theta: \mathcal{S} \rightarrow [0, \infty]$ se da razširiti do mere $A \otimes B$. Če sta μ in λ σ -končni, potem je razširitev ena sama.

Dokaz: Najprej na en sam način Θ razširimo do mere na algebri, generirani z $\mathcal{S}$. Ta razširitev je ena suma. Po Caratheodorijskem izreku obstaja mera na σ -algebri vseh zunanjih množic, ki razširja Θ .

Če sta μ in λ σ -končni, potem je

$$X = \bigcup_{n=1}^{\infty} X_n; \quad \mu(X_n) < \infty \quad \text{in } X_n \subseteq X_{n+1} \quad \forall n \in \mathbb{N}$$

$$Y = \bigcup_{n=1}^{\infty} Y_n; \quad \lambda(Y_n) < \infty \quad \text{in } Y_n \subseteq Y_{n+1} \quad \forall n \in \mathbb{N}$$

$$\Rightarrow X \times Y = \bigcup_{n=1}^{\infty} (X_n \times Y_n); \quad \Theta(X_n \times Y_n) = \mu(X_n) \lambda(Y_n) < \infty \quad \text{in}$$

$$X_n \times Y_n \subseteq X_{n+1} \times Y_{n+1}$$

$\Rightarrow$ mera na algebri je σ -končna. Po izreku je razširitev na Caratheodorijsko σ -algebra ena sama.

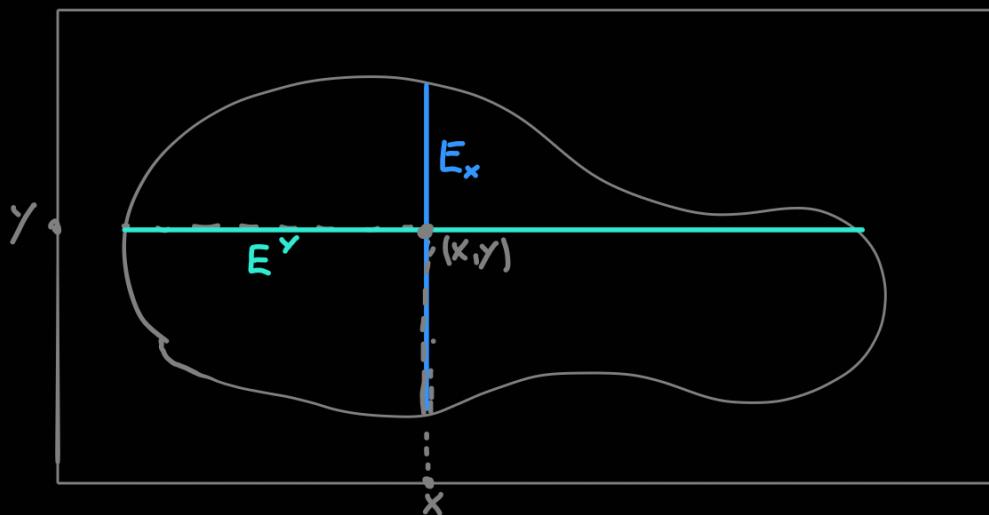
□

V primeru, ko sta X in Y σ -končna, dobijemo enačbo mero imenujemo produktna mera in jo označimo z $\mu \times \lambda$ ozziroma lahko tudi $\mu \otimes \lambda$.

Fubini iz Analize 2: $f: [a,b] \times [c,d] \rightarrow \mathbb{R}$ zvezna:

$$\begin{aligned} \int_P f(x,y) dx dy &= \int_a^b dx \int_c^d f(x,y) dy = \int_c^d dy \int_a^b f(x,y) dx \\ &= \int_a^b dx \int_c^d f_x(y) dy = \int_c^d dy \int_a^b f^y(x) dx \end{aligned}$$

Naj bo $E \subseteq X \times Y$. Za $x \in X$ in $y \in Y$ definiramo preseza E_x in E^y z $E_x := \{y \in Y \mid (x,y) \in E\}$ in $E^y := \{x \in X \mid (x,y) \in E\}$.

Podobno za $f: X \times Y \rightarrow Z$ definiramo $f_x: Y \rightarrow Z$ in $f^y: X \rightarrow Z$ s predpisoma $f_x(y) = f(x,y) = f^y(x)$.

26. november 2025

Primer: Naj bo $E \subseteq X \times Y$. Tedaj za vse $x \in X$ in $y \in Y$ velja $(\chi_E)_x = \chi_{E_x}$ in $(\chi_E)^y = \chi_{E^y}$.

$$(\chi_E)_x = \chi_{E_x}$$

$$(\chi_E)_x(y) = \chi_E(x,y) = \begin{cases} 1; & (x,y) \in E \\ 0; & (x,y) \notin E \end{cases} \stackrel{x \text{ fiksen}}{\downarrow} = \begin{cases} 1; & y \in E_x \\ 0; & y \notin E_x \end{cases} = \chi_{E_x}$$

Podobno $(\chi_E)^y = \chi_{E^y}$.

Irditev: i) Naj bo $E \in \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$. Tedaj je $E_x \in \mathcal{B}$ in $E^y \in \mathcal{A}$ za vse $x \in X$ in $y \in Y$.

ii) Če je f merljiva glede na produktno σ -algebra $(\mathcal{A} \otimes \mathcal{B})$ na $X \times Y$, potem sta f_x in f^y merljivi glede na $\mathcal{B}$ in $\mathcal{A}$.

Dokaz: Naj bo $\mathcal{C}$ družina vseh podmnožic v $X \times Y$, da $\forall E \in \mathcal{C}$ velja $E_x \in \mathcal{B}$ in $E^y \in \mathcal{A}$.

$$\mathcal{A} \otimes \mathcal{B} \subseteq \mathcal{C}$$

$\Rightarrow \mathcal{C}$ je σ -algebra, ki vsebuje vse merljive pravokotnike $A \in \mathcal{A}$, $B \in \mathcal{B} \Rightarrow E = A \times B \in \mathcal{C}$

$$x \in X: x \in A \Rightarrow E_x = B \in \mathcal{B}$$

$$x \notin A \Rightarrow E_x = \emptyset \in \mathcal{B}$$

Podobno $E^y \in \mathcal{A} \quad \forall y \in \mathcal{C}$.

$\Rightarrow \mathcal{C}$ vsebuje vse merljive pravokotnike $\Rightarrow X \times Y \in \mathcal{C}$

$$\begin{aligned} E \in \mathcal{C} \Rightarrow (E^c)_X &= \{y \in Y \mid (x, y) \in E^c\} \\ &= \{y \in Y \mid (x, y) \notin E\} \\ &= \{y \in Y \mid y \notin E_x\} \\ &= (E_x)^c \end{aligned}$$

Preverimo lahko, da velja $(\bigcup_{n=1}^{\infty} E_n)_X = \bigcup_{n=1}^{\infty} (E_n)_X$ in podobno za y -prereze. (DN)

$$\Rightarrow \mathcal{C} \supseteq \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$$

ii) Naj bo $D \subseteq Z$ merljiva množica. Izberimo $x \in X$. Ker je f merljiva, je $f^{-1}(D) \in \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$.

$$\begin{aligned} \Rightarrow (f^{-1}(D))_x &\in \mathcal{B} \quad \text{in } (f^{-1}(D))^y \in \mathcal{A} \\ &\stackrel{\text{II?}}{(f_x^{-1})(D)} \quad \stackrel{\text{II?}}{(f^y)^{-1}(D)} \end{aligned}$$

$$\Rightarrow (f_x^{-1})(D) = \{y \in Y \mid f_x(y) \in D\}$$

$$\begin{aligned}
 &= \{y \in Y \mid f(x, y) \in D\} \\
 &= \{y \in Y \mid (x, y) \in f^{-1}(D)\} \\
 &= \{y \in Y \mid y \in (f^{-1}(D))_x\} \\
 &= (f^{-1}(D))_x
 \end{aligned}$$

Podobno za y -prereze.

Družine podmnožic M dane množice je monoton razred, če velja naslednje:

i) $(A_n)_{n \in \mathbb{N}} \subseteq M$; $A_1 \subseteq A_2 \subseteq \dots \Rightarrow \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n \in M$

ii) $(A_n)_{n \in \mathbb{N}} \subseteq M$; $A_1 \supseteq A_2 \supseteq \dots \Rightarrow \bigcap_{n=1}^{\infty} A_n \in M$

Ker je presek neprazne družine monotonih razredov zopet monoton razred, vedno obstaja najmanjši monoton razred, ki vsebuje dano družino.

* Vsaka σ -algebra je monoton razred.

* Vsaka algebra, ki je monoton razred, je σ -algebra.

Dokaz: $(A_n)_n \subseteq \mathcal{A}$ algebra

Definiramo $B_n = \bigcup_{k=1}^n A_k \Rightarrow \bigcup_{k=1}^{\infty} B_k \in \mathcal{A}$

$\bigcup_{k=1}^{\infty} B_k \quad \uparrow \text{monoton razred}$

$\bigcup_{k=1}^{\infty} A_k$

Lema [o monotonem razredu]: Naj bo $\mathcal{A}$ algebra podmnožic množice X . Tedaj je monoton razred M , generiran z $\mathcal{A}$, σ -algebra.

Dopomba: Ta monoton razred je dejansko σ -algebra, generirana z $\mathcal{A}$.

$$A \subseteq \mathcal{M}, A \subseteq \sigma(A) \Rightarrow A \subseteq \mathcal{M} \subseteq \sigma(A)$$

$\Downarrow \leftarrow \mathcal{M}$ je σ -algebra $\sigma(A)$ je monotoni razred

$$A \subseteq \sigma(A) \subseteq \mathcal{M} \Rightarrow \sigma(A) = \mathcal{M}$$

Dokaz: Po opombi zadostuje dokazati, da je $\mathcal{M}$ algebra. Za $A \in \mathcal{M}$ definiramo

$$\mathcal{M}(A) := \{B \in \mathcal{M} \mid A \setminus B, B \setminus A, A \cap B \in \mathcal{M}\}.$$

tu lahko
 vzememo x
 $\Rightarrow x \setminus B \in \mathcal{M}$
 B^c

Za vsak $A \in \mathcal{M}$ je $\mathcal{M}(A)$ monotoni razred. (DN)

Opazimo še $B \in \mathcal{M}(A) \Leftrightarrow A \in \mathcal{M}(B)$.

Vzemimo $A, B \in \mathcal{M}$ $\Rightarrow A \setminus B, B \setminus A, A \cap B \in \mathcal{M}$

$$\Rightarrow B \in \mathcal{M}(A) \quad \forall B \in \mathcal{M}$$

(vsebuje tudi najmanjši monotoni razred generiran z A)

$$\Rightarrow A \subseteq \mathcal{M}(A) \Rightarrow \mathcal{M} \subseteq \mathcal{M}(A)$$

$\Rightarrow \mathcal{M}(A)$ je monotoni razred

$$\Rightarrow \forall B \in \mathcal{M}. \exists C \in \mathcal{M}(A) \quad (A \text{ poljuben})$$

(A je poljuben) $\Rightarrow$ vsebuje vsaj najmanjši monotoni razred)

$$\Rightarrow \forall B \in \mathcal{M}. \mathcal{M} \subseteq \mathcal{M}(B)$$

$$\Rightarrow \forall A \in \mathcal{M}. A \in \mathcal{M}(B) : A \setminus B, B \setminus A, A \cap B \in \mathcal{M}$$

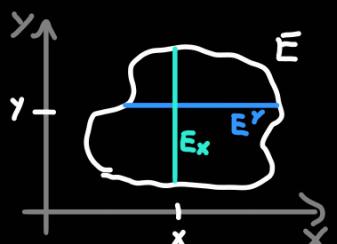
2. december 2025

Mali Fubinijev izrek: Naj bosta $(X, \mathcal{A}, \mu)$ in $(Y, \mathcal{B}, \lambda)$ σ -končna merljiva prostora. Za $E \in \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$ sta funkciji

$$x \mapsto \lambda(E_x) \quad y \mapsto \mu(E^y)$$

merljivi in velja

$$(\mu \times \lambda)(E) = \int_X \lambda(E_x) d\mu(x) = \int_Y \mu(E^y) d\lambda(y).$$

Formula se prebere lepše kot:

$$\iint_{X \times Y} \chi_E(x, y) d(\mu \times \lambda)(x, y) = \int_X d\mu(x) \int_Y \chi_E(x, y) d\lambda(y)$$

$$= \int_Y d\lambda(y) \int_X \chi_E(x, y) d\mu(x)$$

Zato se ta izrek imenuje "mali Fubinijev izrek".

Dokaz: Definirajmo $\Sigma \subseteq \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$ ... vse merljive množice, za katere izrek velja. Dokazali bomo $\Sigma = \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$.

Dokazali bomo: i) Σ vsebuje vse merljive pravokotnike

ii) Σ vsebuje končne disjunktne unije merljivih pravokotnikov

iii) Σ je monotón razred

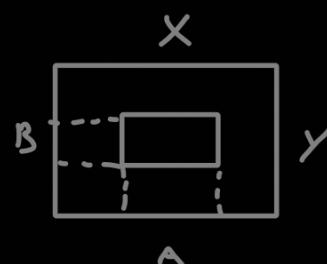
Recimo, da smo i), ii), iii) že dokazali. Tedaj je $\Sigma_0 \subseteq \Sigma$, kjer je Σ_0 algebra generirana z merljivimi pravokotniki. Naj bo $\mathcal{M}$ monotón razred generiran z Σ . Tedaj je $\mathcal{M}$ σ -algebra, ki vsebuje vse merljive pravokotnike. Tedaj velja $\mathcal{A} \otimes \mathcal{B} \subseteq \mathcal{M} \subseteq \Sigma \subseteq \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$.

i) $\Sigma = A \times B; A \in \mathcal{A}, B \in \mathcal{B}$

$$E_x = \begin{cases} B & : x \in A \\ \emptyset & : x \notin A \end{cases} \quad \lambda(E_x) = \begin{cases} \lambda(B) & ; x \in A \\ 0 & ; x \notin A \end{cases}$$

$$\Rightarrow x \mapsto \lambda(E_x)$$

$$\uparrow \quad x \mapsto \lambda(B) \chi_A \quad \text{je } \mathcal{A}\text{-merljiva.}$$

Podobno $y \mapsto \mu(E^y) \Leftrightarrow y \mapsto \mu(A) \chi_B$ je $\mathcal{B}$ -merljiva

$$\int \lambda(E_x) d\mu(x) = \lambda(B) \int \chi_A d\mu = \lambda(B) \mu(A) \quad || \quad = (\mu \times \lambda)(A \times B)$$

$$\int \lambda(E^y) d\lambda(y) = \mu(A) \int \chi_B d\lambda = \mu(A) \lambda(B)$$

ii) Naj bosta C in D disjunktna merljiva pravokotnika. Ker je $\chi_{C \cup D} = \chi_C + \chi_D$.

$x \mapsto \lambda((C \cup D)_x) = \lambda(C_x \times D_x) = \lambda(C_x) + \lambda(D_x)$ je vsota merljivih funkij, zato je merljiva. Podobno za $y \mapsto \mu((C \cup D)^y)$.

Za enakost integralov upoštevamo aditivnost domene: če Z, W disjunktne, potem $\int_{Z \cup W} = \int_Z + \int_W$.

Za poljubno končno disjunktno unijo uporabimo indukcijo.

iii) Naj bo $(E_n)_{n \in \mathbb{N}}$ naraščajoče zaporedje v $\mathcal{E}$.

Označimo $E := \sum_{n=1}^{\infty} E_n$.

$x \mapsto \lambda(E_x)$, $y \mapsto \mu(E^y)$ merljivi

Ker je $E_x = \bigcup_{n=1}^{\infty} (E_n)_x$, je $\lambda(E_x) = \lim_{n \rightarrow \infty} \lambda((E_n)_x)$. Zato je f: $x \mapsto \lambda(E_x)$ limita po točkah zaporedja funkcij $f_i: x \mapsto \lambda((E_n)_x)$. Ker je limita merljivih funkuj merljiva, je g: $x \mapsto \lambda(E_x)$ merljiva.

Podobno je $y \mapsto \mu(E^y)$ merljiva.

$$\int \mu(E^y) d\lambda(y) \stackrel{\text{LMK za } g_n \text{ in } g}{=} \lim_{n \rightarrow \infty} \int \mu((E_n)^y) d\lambda(y) = \lim_{n \rightarrow \infty} (\mu \times \lambda)(E_n) \stackrel{E_n \in \mathcal{E}}{=} (\mu \times \lambda)(E)$$

Podobno za $\int_x \lambda(E_x) d\mu(x) = (\mu \times \lambda)(E)$.

Predpostavimo, da sta μ in λ končni, t.j. $\mu(x) < \infty, \mu(y) < \infty$.
 Naj bo sedaj $(E_n)_{n \in \mathbb{N}}$ padačoče zaporedje množic v $\mathcal{E}$ in naj bo E njihov presek. Funkciji $x \mapsto \lambda(E_x)$ in $y \mapsto \mu(E^y)$ sta merljivi kot prej. Enakost integralov sledi iz istega računa kot prej, le da argument z LMK nadomestimo z LDK, kjer je dominirajoča funkcija $y \mapsto \mu(E_1^y)$, za zadnjo limito pa uporabimo dejstvo, da je mera presek limita mer, če je ena od mer množic končna. Podobno za $x \mapsto \lambda(E_x)$.

V splošnem zapisemo $X = \bigcup_{n=1}^{\infty} X_n, Y = \bigcup_{n=1}^{\infty} Y_n; \mu(X_n) < \infty, \lambda(Y_n) < \infty$ in $X_n \subseteq X_{n+1}, Y_n \subseteq Y_{n+1} \quad \forall n \in \mathbb{N}$.

Izberimo $E \in \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$. Tedaj je $E \cap (X_j \times Y_j)$ vsebovana v $\mathcal{A}|_{X_j} \otimes \mathcal{B}|_{Y_j}$. Tedaj sta funkciji $x \mapsto \lambda(E_x \cap Y_j), y \mapsto \mu(E^y \cap X_j)$ merljivi. V limiti, ko $j \rightarrow \infty$, dobimo $x \mapsto \lambda(E_x \cap Y) = \lambda(E_x)$ in $y \mapsto \mu(E^y \cap X) = \mu(E^y)$, ki sta merljivi funkciji. Preverimo še enakost dvakratnih integralov in produktne mere. Po zgornji dokazanem velja $(\mu \times \lambda)(E \cap (X_j \times Y_j)) = \int_{X_j} \lambda(E_x \cap Y_j) d\mu(x) = \int_{Y_j} \mu(E^y \cap X_j) d\lambda(y)$.

Funkcijo razširimo z 0 na Y_j^c in X_j^c in dobimo posledično enacaj. □

Tonelli-Fubinijev izrek: Naj bosta $(X, \mathcal{A}, \mu)$ in $(Y, \mathcal{B}, \lambda)$ σ -končna prostora. Tedaj velja:

Tonelli: Naj bo $F: X \times Y \rightarrow [0, \infty]$ merljiva funkcija in naj bosta $g(x) := \int_Y F(x, y) d\lambda(y)$ in $h(y) := \int_X F(x, y) d\mu(x)$. Tedaj sta g in h merljivi glede na $\mathcal{A}$ in $\mathcal{B}$ in velja

$$\begin{aligned} \int_{X \times Y} f(x, y) d(\mu \times \lambda)(x, y) &= \int_Y d\lambda(y) \int_X f(x, y) d\mu(x) \\ &= \int_X d\mu(x) \int_Y f(x, y) d\lambda(y). \end{aligned}$$

Fubini: Naj bo $f \in L^1(\mu \times \lambda)$. Tedaj je $f_x \in L^1(\lambda)$ za skoraj vsak $x \in X$ in $f^y \in L^1(\mu)$ za skoraj vsak $y \in Y$. Funkciji g in h sta v $L^1(\mu)$ in $L^1(\lambda)$. Oba dvakratna integrala sta enaka drugnjemu.

Opomba: $f \in L^1(\mu \times \lambda) \Leftrightarrow \int_{X \times Y} |f| d(\mu \times \lambda) < \infty$ preverimo s Tonellijem.

Dokaz: Tonelli: Po malem Fubinijevem izreku Tonellijev izrek velja, ko je $f = \chi_E$ za $E \in \mathcal{A} \otimes \mathcal{B}$. Če je $0 \leq s$ stopničasta funkcija, za enakost integralov uporabimo aditivnost in nenegativno homogenost. Za merljivost uporabljajo dejstvo, da so linearne kombinacije merljivih funkcij merljive.

Naj bo sedaj f splošna nenegativna merljiva funkcija. Po izreku o aproksimaciji obstaja zaporedje nenegativnih stopničastih s_n , da $0 \leq s_n \nearrow f$.

$$s_n \nearrow f \Rightarrow (s_n)_x \nearrow f_x \stackrel{\text{LMK}}{\Rightarrow} \int_Y (s_n)_x d\lambda \nearrow \int_Y f_x d\lambda$$

Zato je $g(x) = \lim_{n \rightarrow \infty} \int_Y (s_n)_x d\lambda$ in zato merljiva. Podobno je h merljiva

$$\begin{aligned} \int_{X \times Y} f(x, y) d(\mu \times \lambda)(x, y) &\stackrel{\text{LMK}}{=} \lim_{n \rightarrow \infty} \int_{X \times Y} s_n(x, y) d(\mu \times \lambda)(x, y) \\ &= \lim_{n \rightarrow \infty} \int_X d\mu(x) \int_Y s_n(x, y) d\lambda(y) \\ &\stackrel{\text{LMK}}{=} \int_X d\mu(x) \int_Y f_x(y) d\lambda(y) \end{aligned}$$

$$= \int_x d\mu(x) \int_y f(x,y) d\lambda(y).$$

Podobno druga enakost.

$$\begin{aligned} \text{Fubini: } f \in L^1(\mu \times \lambda) &\Leftrightarrow \int_{x \times y} |f| d(\mu \times \lambda) < \infty \\ &\Leftrightarrow \int_x d\mu(x) \underbrace{\int_y |f(x,y)| d\lambda(y)}_{\tilde{g}(x)} < \infty \\ &\Leftrightarrow \int_x \tilde{g}(x) d\mu(x) < \infty \end{aligned}$$

$$\Rightarrow \tilde{g}(x) < \infty \text{ skoraj parsod} \Rightarrow \int_y |f(x,y)| d\lambda(y) < \infty \text{ skoraj parsod}$$

$\Rightarrow f_x \in L^1(\lambda)$ za skoraj vsak x .

Podobno $f^y \in L^1(\mu)$ za skoraj vsak y .

Ker je $\int_x \tilde{g}(x) d\mu(x) < \infty$, je $g \in L^1(\mu)$. Podobno $h \in L^1(\lambda)$.

Enakost med dvostruknima in dvojnim integralom preverimo tako, da zapisemo $f = (\operatorname{Re} f)^+ - (\operatorname{Re} f)^- + i((\operatorname{Im} f)^+ - (\operatorname{Im} f)^-)$, upoštevamo linearnost integralov za L^1 funkcije in večkrat Tonelliijev izrek. $\blacksquare$

Primer: $([0,1], \mathcal{B}(\mathbb{R}), \overset{\mu}{m})$ in $([0,1], \mathcal{B}(\mathbb{R}), \lambda)$, λ šteje točke.

Naj bo Δ diagonalna v $[0,1] \times [0,1]$; $\Delta = \{(x,x) \mid x \in [0,1]\}$.

Δ je v $\mathcal{B}(\mathbb{R}) \otimes \mathcal{B}(\mathbb{R}) = \mathcal{B}(\mathbb{R}^2)$.

Ali velja Tonelli za χ_Δ ?

$$\int_x d\mu(x) \int_y \chi_\Delta(x,y) d\lambda(y) = \int_y 1 d\mu(x) = 1$$

$$\int_y d\lambda(y) \int_x \chi_\Delta(x,y) d\mu(x) = \int_y 0 d\lambda(y) = 0$$

Problem: λ ni σ -končna. Obstajajo tudi drugi primeri.

Opomba: Kaj narediti v primeru, ko mera ni σ -končna?

Če $f \in L^1(\mu)$: $X = \underbrace{\{x \in X \mid f(x) \neq 0\}}_C \cup \underbrace{\{x \in X \mid f(x) = 0\}}_N$.

$$\int_X f d\mu = \int_C f d\mu$$

$$C = \bigcup_{n=1}^{\infty} \underbrace{\{x \in X \mid |f(x)| \geq \frac{1}{n}\}}_{\text{homogene Mengen}} =: C_n$$

$$\infty > \int_X |f| d\mu \geq \int_{C_n} |f| d\mu \geq \frac{1}{n} \mu(C_n)$$

Če imamo $(f_n)_{n \in \mathbb{N}} \subseteq L^1(\mu)$: $F = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2^n (\|f_n\|_1 + 1)} \cdot |f_n|$

$f \in L^1(\mu)$, $f \geq 0$

$\ker f = |F_n| \leq 2^n (\|f_n\|_1 + 1) \cdot f \quad f \in F_n|_{C^c} = 0$.

Za integral $\int_X f_n d\mu = \int f d\mu$.